

Tájházi Hírlevél

A Magyarországi Tájházak Szövetségének
tájékoztatója

2020. 3.
Noszvaj, 2020

XVIII. 3. szám

2020

Szerkesztő:
Dr. Bereczki Ibolya, Hegedűsné Majnár Márta,
Kapitány Orsolya

Technikai szerkesztő: **Matucza Ferenc**

Felelős kiadó:
Dr. Bereczki Ibolya

Alapító szerkesztő:
Szablyár Péter

HU ISSN 1785-4873

Kiadja a Magyarországi Tájházak Szövetsége
(3325 Noszvaj, Gárdonyi Géza út 17.)

**A kiadvány az Emberi Erőforrások Minisztériuma,
a Nemzeti Kulturális Alap és a Nemzeti Együttműködési Alap
támogatásával valósult meg.**

Szerkesztőség:
3325 Noszvaj, Gárdonyi Géza út 17.
E-mail: tajhazszovetseg2002@gmail.com

Sokszorosítás:
Észak-magyarországi Gyógyturisztikai Egyesület

Címlapon:
Almafaültetés a Skanzenben a jubiláló tájházakkal
(fotó: Pásztor Tamás)

Tájházaink lehetőségei a Népi Építészeti Programban

A magyarországi tájházhálózat épületei kiemelkedő értéket képviselnek a népi építészeti emlékek sorában. Az *in situ* – azaz helyben megőrzött épületek fontos információkat hordoznak az adott régió egykori építéskultúráját tekintve. Ezen építészeti emlékek megóvása és szakmai segítése a Népi Építészeti Program céljának egyike. A magyar kormány által létrehozott és finanszírozott program 2019 óta a Teleki László Alapítvány koordinálása alatt zajlik, akikkel közösen a Magyarországi Tájházak Központi Igazgatósága is fontos szerepet játszik a programhoz kapcsolódó információs napok lebonyolításával, vagy akár helyszíni szemlék, szakmai tanácsadások szolgáltatásával.

Kik vehetnek részt a programban? A program kiírásakor megjelenő tájékoztató három nagy kategóriát jelöl ki, amelyből az elsőnek mindenképpen teljesülnie kell, a másik kettő pedig opcionális. A forrást igénylő intézmény vagy magánkézben lévő épületek kivétel nélkül népi építészeti emlék kell, hogy legyenek. Ezt így definiálja a kiírás: *„a parasztság életformájából adódó, azt szolgáló, a 20. század közepéig egykori falvakban, falusi környezetben épült lakóházak, gazdasági épületek, kismesterségek műhelyei és a falusi közösségek építményei (pl. malom, csárda, tanítói/lelkészi lak, tűzoltószertár, szakrális kisémlékek.”*¹

Amennyiben ezen kitételek valamelyikének megfelel az épületünk, úgy már csak a következő kérdés áll előttünk: egyedi védelem alatt álló épített örökségi elem vagy helyi területi védelemmel rendelkező épület van-e a birtokomban? Amennyiben erre igennel tudok válaszolni, úgy már részt vehetek a forrás kérvényezésében. Amennyiben a szóban forgó épület nem rendelkezik egyik védelemmel sem, úgy két lehetőség adódik. Az egyedi műemléki védettséggel kapcsolatban a Miniszterelnökség keretében működő Építészeti és Építésügyi Helyettes Államtitkárság Építészeti Főosztály Műemlékvédelmi Osztálya tud lépéseket tenni, amihez szükséges – a magánszemély vagy önkormányzat részéről – indoklással ellátott hivatalos, a védettséget kérő levelet megküldeni.

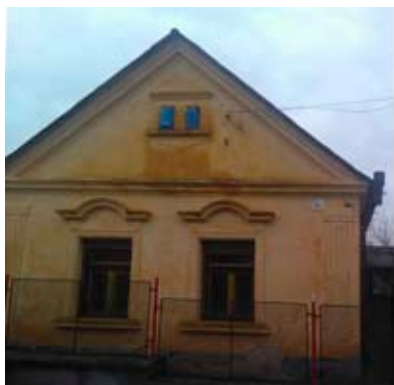
Helyi, egyedi építészeti védelemmel kapcsolatban a helyi önkormányzat tud segítséget nyújtani. Az ilyen irányú felterjesztést bárki megteheti, melyet a település főépítésze szakmailag véleményez, majd a jegyző az önkormányzat számára előkészíti, amelyről testületi ülés keretében határozattal dönt. A helyi építészeti értékek védelméről a Településképi Rendelet (TkR) rendelkezik. Ennek mellékletében kell címmel, helyrajzi számmal feltüntetni a helyi védett épületek listáját. Amennyiben

1 Az idézet a 2020 júliusában megjelent kiírásban olvasható. A Program tájékoztatóját a szakmai bizottság minden évben felülvizsgálja, módosítja, de a tartalmak között nagy eltérés eddig nem volt felfedezhető.

a település rendelkezik Településképi Arculati Kézikönyvvel (TAK) – és Tkr-rel –, úgy érdemes megnézni, hogy az épületünk megtalálható-e már benne.

A program által biztosított forrás fedezni tudja az épület kapcsán a veszélyelhárítást, az állagmegóvást, valamint a részleges vagy a teljes helyreállítást. A tényleges épületfelújítás és karbantartói tevékenység mellett, megelőző és megalapozó előkészítő dokumentációk létrehozására, kutatások elkészítéséhez is igénybe vehető a támogatás.

Összefoglalóan kijelenthetjük, hogy egy igazán nagyszerű szakmai értékörző program működik jelenleg Magyarországon a népi építészeti örökségünk megóvása érdekében, mely a szakmai előkészítéstől (tervezéstől), a tényleges megvalósulásig (kivitelezésig) az egész műszaki folyamatot mind gazdaságilag, mind szakmailag támogatja.

*Felsőpáhok, helyi védett népi építészeti lakóház felújítás a Népi Építészeti Program keretében
(Fotó: NaturARCH Házépítő Kft.)*

A 2020-as évben célzottan a tájházak számára is megjelent a Program. Ebben azok a tájházak vehettek részt, melyek mind a Szabadtéri Néprajzi Múzeum Magyarországi Tájházak Központi Igazgatósága, mind a Teleki László Alapítvány Népi Építészeti Program szakmai adatbázisaiban megtalálhatók voltak.²

A Programban már sikeresen részt vett és jelenleg is részt vevő tájház, a Tardi Tájház. Ennél az épületnél a mondhatni klasszikus népi építészeti probléma – a napi szintű használat hiánya és az éves karbantartások elmaradása – kapcsán a nád héjazat és a vakolatok öregedtek el. Az önkormányzat sikeresen pályázott először szakmai előkészítésre, melynek keretében elkészültek a – mind a programhoz, mind az Örökségvédelmi (építési) hatósági engedélyhez később szükséges műszaki dokumentációk: építészeti tervek, statikai szakvélemény, építéstörténeti tudományos dokumentáció, értékleltár, faanyagvédelmi szakvélemény, faldiagnosztika. Sikeresen elvégzett műszaki előkészítés után lehet indulni a szakmai előkészítés során feltárt műszaki problémák javításának, elhárításának kivitelezésére.

Ennek keretében Tardon, a párban álló két tájház új héjazatot, fedélszék megerősítést és villámvédelmi rendszert fog kapni a 2021-es évben.

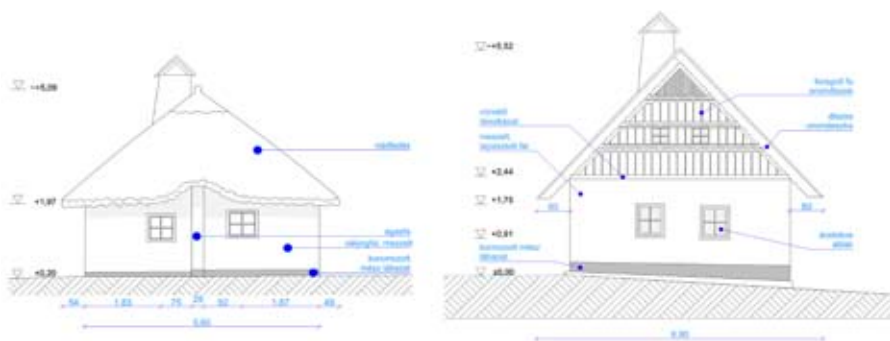
A szakemberek bevonása elengedhetetlen! Egy épület fejlesztési beruházása egymástól három jól elkülöníthető részre oszlik: tervezésre, kivitelezésre és épület üzemeltetésre. Egy ilyen horderejű beruházás – mint amit a program biztosítani tud – esetén elengedhetetlen építőipari szakemberek bevonása már a pályázati előkészületek megkezdésekor. Mindenképpen javasolt építész tervező megbízása, valamint építész-kivitelező bevonása már a tervezési szakaszban. Egy építész tervező a kezdetektől tudja támogatni a projekt kialakítását, hiszen tisztában van a hatályos építési szabályokkal, szakmai nyelven tud egyeztetni az építési hatósággal és az esetleg építési engedélyezési eljárásba bevonandó szakhatóságokkal, valamint ideális esetben ismerője a helyi vonatkozású építészeti arculatnak.

Bihari Ádám – Kvellár Viktória

2 A lista a www.nepiprogram.hu weboldalon regisztrációt követően – valamint a www.tajhazigazgatosag.skanzen.hu weboldalon – regisztráció nélkül elérhető. Amennyiben nem találja tájházát az említett elérhetőségeken, úgy vegye fel a kapcsolatot a Tájházigazgatóság munkatársaival a tajhazigazgatosag@skanzen.hu e-mail címen.

A Tardi Tájházak (Fotó: NaturARCH Házépítő Kft.)

A tardi műemlék tájházak felújításának szakmai előkészítése, felújítás a Népi Építészeti Program keretében. Utcai homlokzatok építészeti rajzai (Fotó: NaturARCH Házépítő Kft.)

Nemzetiségek vendégségben

Tájházi közösségek a *Hagyományaink vendégségben* című programon

A Szabadtéri Néprajzi Múzeum önálló egységeként működő Magyarországi Tájházak Központi Igazgatósága és a Muharay Elemér Népművészeti Szövetség közösen,¹ immár harmadik alkalommal szervezte meg 2020. szeptember 5-én a *Hagyományaink vendégségben* című programját. Az idei program – hasonlóan a tavalyihoz – illeszkedett a Skanzen éves programtervéhez, ugyanis a 2020-as tematikus év a *Határtalan Skanzen* nevet viselte a Trianon emlékévé és a Nemzeti összetartozás éve kapcsán. Ennek keretében a Magyarországon élő nemzetiségek sokszínűségére hívtuk fel a figyelmet. Meghívottaink így 2020-ban elsősorban a nemzetiségi tájházak, hagyományörző együttesek, táncegyüttesek és zenekarok voltak. A meghívott közösségek a Skanzen Észak-magyarországi falu és Felföldi mezőváros tájegységek portáin mutatkozhattak be, a korábbi évektől eltérően pedig két színpadon adták elő műsorszámukat. A rendezvényen 24 intézmény vett részt a fennálló járványügyi szabályok betartásával.

A Bodrogkisfaludi Tájház a Noszvaji pinceház udvarán mutatkozott be, melyhez saját ismertető füzeteket, szóróanyagukat biztosították, emellett pedig kézműves foglalkozást is tartottak, nem csak felnőtteknek. Mellettük, a Szomolyai pinceház udvarán a Tordasi Tájház fenntartója mutatta be a tájházat és településük híres szülöttét, Sajnovics Jánost egy tablós kiállítással.

A Karancskeszi lakóház udvarán kapott helyet a Biser Táncsoport Dusnokról, akik a portán hajfonással, hímzéssel és népi játékokkal várták a látogatókat. Emellett a nap folyamán dusnoki táncok és népdalok tanításával készültek, és természetesen a színpadon is szerepeltek Dusnoki rác lakodalmas koreográfiájukkal a Zabavna Industrija zenekar közreműködésével.

Nagytarcsáról három közösség is részt vett rendezvényünkön. A Nagytarcsai Múzeumi Kiállítóhely és a Nagytarcsai Hagyományörző Kulturális Egyesület a Nemesradnóti lakóház udvarán készült hímzéssel, mintarajzolással, valamint nagytarcsai szlovák táncok és népdalok tanításával. A Nagytarcsai Rozmaring Néptánc Egyesület a Novaji lakóház udvarán jelent meg a gyermek táncsoporttal, ahol szintén mintarajzolással lehetett ismerkedni. Természetesen mindkét csoport szerepelt a színpadon is, ahol nagytarcsai táncokkal, *Nagytarcsai bál* című koreográfiájukkal szórakoztatták a látogatókat.

1 2017-ben a Muharay Elemér Népművészeti Szövetség nélkül korábban *Tájházaink vendégségben* címmel valósult meg a rendezvény, így összességében ez a negyedik alkalom volt.

*A Nagytarcsai Múzeumi Kiállítóhely mutatkozott be a Nemesradnóti lakóház udvarán
(Fotó: Pásztor Tamás)*

A Perkupai lakóház udvarán három közösség is helyet kapott. A tiszafüredi Nyúzó Gáspár Fazekas Tájház nevéhez hűen fazekas programmal várta az érdeklődőket, de lehetett náluk a Tisza-tóhoz kötődő finomságokat is kóstolni. A Bakonybéli Tájház szintén kézműves foglalkozással, bőr- és famessterséggel kapcsolatos bemutatót tartott, ahol a különböző technikákat ki is lehetett próbálni. A harmadik közösség a budaörsi Bleyer Jakab Helytörténeti Gyűjtemény volt, akik a nemrég megújult kiállításukat mutatták be.

A Felsőtárkányi Tájház az Erdőhorváti lakóház udvarán számos programmal készült: réteshúzás bemutatóval, rétes kóstoltatással, valamint az asszonykórus és a néptáncsoport is tartott bemutatót. Mindkét csoport megjelent a színpadon is, a Felsőtárkányi Nyugdíjas Asszonykórus felsőtárkányi dalcsokorral, a Felsőtárkányi Hagyományörző Közalapítvány Mankucka csoportja pedig felsőtárkányi táncokkal készült, akiket a Tekergő Zenekar kísért.

A komlóscai Ruszin Tájház a Ruszin Nemzetiségi Népdalkörrel a Filkeházi lakóház udvarán szervezett egy mini kiállítást, valamint grízes lángos és lekvárok kóstoltatásával várta a látogatókat. A népdalkör természetesen a színpadon is bemutatkozott énektudásával.

Az Erdőhorváti módszertani ház udvarát és a ház első szobáját a Mórágyi Helytörténeti Gyűjtemény és a Mórágyi Német Nemzetiségi Néptáncgyűttes foglalta

*A tiszaujvárosi „Villa Scederkyn” Tájház kamarakiállítása
(Fotó: Pásztor Tamás)*

*Zsámbékiak a Hejcei lakóház udvarán
(Fotó: Pásztor Tamás)*

el, akik az intézményről képes anyagot vetítettek a házban, a portán pedig mórági sváb népdalokat tanítottak, illetve mórági sváb néptáncbemutatót tartottak, melyből egy csokrot saját zenekaruk kíséretében a színpadon is eltáncoltak.

A Vértesboglári Német Nemzetiségi Tájház a Cselédlakások előtt tartotta meg a gasztronómiai bemutatóját, ahol borlevessel, vagy, ahogy náluk nevezik, *kvicedlivel*, valamint dinsztelt kolbásszal várták a látogatókat, az épületben pedig filmvetítéssel készültek. Táncsoportjuk, a Boglarer Weisse Rosen Tanzgruppe a színpadon is megcsillogtatta tudását.

A tiszaujvárosi „Villa Scederkyn” Tájház már a Felföldi mezőváros tájegység Tállyai lakóháza előtti részén kapott helyet, ahol bemutatkozó kiállítást rendeztek be intézményükhöz kötődően. A méhkeréki Nyisztor György Hagyományőrző Néptánc Együttes pedig mellettük, a Tokaji lakóház udvarán tanított román csujjogásokat, mutatta be a méhkeréki román táncokat, valamint almás pite kóstoltatásával várta a látogatókat. A színpadon méhkeréki leánytáncsal és jockal mutatkoztak be, ahol Rácz Zoltán és zenekara kísérte őket.

A Hejcei lakóház udvarát a zsámbékiak foglalták el. A Szent Vendel Domborműves Népi Lakóház saját kiadványaival, fafaragás bemutatóval és foglalkozással készült, míg a Lochberg Regionális Táncsoport bútorfestéssel, süteménykóstoltatással és zsámbéki sváb táncok bemutatásával. Természetesen a színpadi programból sem maradhattak ki, Buda-hegyvidéki sváb táncokat adtak elő a Die Spitzbuben zenekar kíséretében.

Az Ecseri Zöld Koszorú Táncegyüttesnél az Erdőbényei lakóház udvarán meg lehetett kóstolni lakodalmas kalácsukat, valamint ki lehetett próbálni a kosárfonást is. Emellett az udvaron és a színpadon is nagy lelkesedéssel mutatták be az ecseri szlovák táncaikat.

A Mádi kereskedőház pincéjében található borozó jó hangulatáról a Sergő Zenekar gondoskodott, akik magyar és nemzetiségi dallamokkal szórakoztatták a látogatókat. Mellettük, a Gyöngyösi polgárház udvarán a kiskőrösi Szlovák Tájház készült színes programmal: viseletbemutatóval, melynek során az egyes darabokat a látogatók is felpróbálhatták, valamint a kisebbek számára hízmésminták színeztetésére és papírbabák öltöztetésére, ruhatervezésre is lehetőség nyílt. Emellett persze a játékok, a különböző finomságok készítése és kóstoltatása, valamint a szlovák dalok tanítása sem maradt el.

A Gyöngyösi iparosház udvarát a nagyrédei Zsellérház foglalta el az asszonykórrussal, a férfi dalárdával és a néptáncsoporttal, ahol kézműves foglalkozással várták az érdeklődőket. Természetesen a színpadi programból sem maradtak ki a Virtus Kamara Táncegyüttes műsorával.

*Gyerekek a kiskőrösi Szlovák Tájház foglalkozásán
(Fotó: Pásztor Tamás)*

A Mádi kapásház udvarán két intézmény osztozott, a Budakeszi Helytörténeti Gyűjtemény és Tájház, akik férfi dalárdájukkal együtt mutatkoztak be, különlegességképpen pedig sváb fánkot lehetett náluk kóstolni. A Budakeszi Hagyományörző Kör Férfi Dalárdája természetesen a színpadon is szerepelt külön műsorszámmal. Az átányi Kakas Ház pedig tájházuk bemutatásával és különböző sütemények kóstoltatásával készült.

A 2020-as *Hagyományaink vendégségben* programon a Köszönjük Magyarország pályázaton nyertesek közül is voltak vendégeink, akik a színpadi műsort színesítették mezőségi és erdélyi népzenei összeállításukkal. Fekete Bori énekelt, Mészáros Erzsébet primásként, Mészáros Vince kontrásként, Hermann Mária pedig nagybögösként zenélt a színpadi program lezárásaként, melynek során a látogatók is táncra perdültek.

A színpadi és a portákon kínált programok mellett minden évben hangsúlyt fektetünk szakmai bemutatókra is. Ilyen volt a Magtár előtti téren felállított színpadon a 14 jubiláló tájház okleveleinek átadása, mely után a hagyományos, közös almafaültetés sem maradt el, valamint a Felföldi mezőváros főterén a *Hazai és hazai nemzetiségi viseleteink élőben* címmel viseletbemutatóra került sor. Az idei évben jubiláló oklevelet vehetett át a 60 éves Nagytarcsai Múzeumi Kiállítóhely, az 50 éves Bakonybéli Tájház és az átányi Kakas Ház, a 40 éves komlóskai Ruszin Tájház,

A Lochberg Regionális Táncsoport a szakmai viseletbemutatón (Fotó: Pásztor Tamás)

a nagyrédei Zsellérház, a tiszafüredi Nyúzó Gáspár Fazekas Tájház és a mórággyi Helytörténeti gyűjtemény, a 20 éves Bodrogkisfaludi Tájház, a cigándi Bodrogközi Múzeumportá, a vértesszabolcsi Német Nemzetiségi Tájház és a Budakeszi Helytörténeti Gyűjtemény és Tájház, valamint a 10 éves Tordasi Tájház, a Felsőtárkányi Tájház és a tiszaujvárosi „Villa Scederkyn” Tájház.

A Felföldi mezővárosi tájegység főterén felállított dobogón a nemzetiségi és magyar viseletek szakszerű, néprajzosok, illetve a közösségekben élők általi bemutatását népzenei és néptáncgyűjtések közreműködésével valósítottuk meg. A színpadon a főszerepet Magyarország két legnagyobb nemzetisége, a szlovákok és a németek kapták. Az ecséri és a nagytarcsai viseletben látható, felekezeti különbözőségekből adódó különbségeket dr. Király Katalin, a Magyarországi Szlovákok Kulturális Intézetének igazgatója, a Tájházaszövetség elnökségi tagja; az életkorok jelzését a kiskőrösi szlovák népviselet tekintetében dr. Filus Erika, a kiskőrösi Petőfi Szülőház és Emlékmúzeum igazgatója mutatta be. A budakeszi német nemzetiségi viseleteit

Nádas Anna, a Budakeszi Helytörténeti Gyűjtemény múzeumpedagógusa; a mórági viseletet Donáth Csaba, a Mórági Német Nemzetiségi Néptáncgyűttes vezetője; a Zsámbékon élő németek viseletét pedig Fuchs Szandra Titanilla, a Lochberg Regionális Táncsoport vezetője ismertette. A program zenei aláfestéséről a Sergő Zenekar gondoskodott, valamint Volter Domonkos konferált.

A viseletek bemutatása mellett a nap folyamán lehetőség nyílt nemzetiségi viseletes babák kamarakiállításának megtekintésére is a Hejcei pincében. A kiállításban szereplő babák a Szabadtéri Néprajzi Múzeum gyűjteményében lévő Zorkóczy Miklósné Lázi Éva munkái, aki a Népművészet Mestere címet is magáénak tudhatta. A gyűjteményünkben található babák közül 21 darabot lehetett a helyszínen megtekinteni, melyek német, horvát, és szlovákiai magyar viseleteket mutattak be. A kamarakiállításhoz egy foglalkoztatólap és egy színező is készült a kisebb korosztály számára. A foglalkoztatón a kiállított babák közül öt viseletének a részletei voltak láthatók, mely alapján ki kellett keresni, hogy melyik nemzetiséghez tartoznak. További négy babáról stilizált rajzok készültek, amiket a helyszínre helyezett színes ceruzával kelthettek életre a gyerekek.

Kmellár Viktória – Prikler Szilvia Beatrix

*Zorkóczy Istvánné Lázi Éva népviseletes babáinak kiállítása a Hejcei pincében
(Fotó: Pásztor Tamás)*

Közösségek fókuszban

A tiszaujvárosi „Villa Scederkyn” Tájház és a helyi kulturális intézmények, közösségek együttműködési lehetőségei

A tájház bemutatása

2010. augusztus 20-án kezdődött a „Villa Scederkyn” Tájház története. Az épületet az önkormányzat vásárolta meg, majd a Helytörténeti Gyűjtemény kapta meg feladatként a tájház kialakítását. Jelenleg a Tiszaujvárosi Művelődési Központ és Könyvtár része, szakmai irányítását a Helytörténeti Gyűjtemény muzeológusai végzik.

A ház Tiszaujváros Tizzaszederkény városrészén található a Bocskai u. 18. szám alatt. Háromosztatú, soros elrendezésű, melyhez később egy modern konyharész alakítottak ki. A pitvar és a tisztaszoba állandó kiállításként funkcionál, a lakószobában évenként új időszak kiállítás látható.

Múzeumpedagógiai foglalkozások tartása rendszeres, kidolgozott tematika szerint zajlik. Állandó rendezvényként a *Szüreti mulatság*ot rendezik meg évente, más eseményeknek csak alkalmyszerűen ad otthont a tájház, például családi nap, lakodalom stb.

A tájház évenkénti látogatószáma 400–450 fő. Saját honlappal rendelkezik az integrált intézmény honlapján belül, melynek elérhetősége: www.tmkk.tujvaros.hu, ahol az állandó és időszak kiállítások, valamint a múzeumpedagógiai foglalkozások választéka mellett egy virtuális kiállítást is láthatnak az érdeklődők.

Együttműködési lehetőségek

Kulturális intézményekkel történő együttműködés lehetőségei

Tiszaujvárosban a kulturális intézményeket a Tiszaujvárosi Művelődési Központ és Könyvtár foglalja magában, melynek a tájház is része. Ezen okból itt a kulturális intézményekkel történő együttműködés az integrált szervezet más intézményeisével való kooperációt jelent.

A közelmúltban a tájház szempontjából jelentős esemény történt, ugyanis a Derkovits Művelődési Központ új művelődésszervező munkatársat alkalmazott, akivel a közös munka magasabb szintre emelhető. A kolléganő népi játék és kismesterségek oktatója végzettségű, valamint a helyi Szederke Díszítőművészeti Szakkör vezetője.

A közös munka célja

Korábban az intézmény megbízási szerződéssel alkalmazta már a hölgyet egy-egy alkalommal történő múzeumpedagógiai foglalkozás megtartására, de határozatlan

A Villa Scederkyn Tájház (Fotó: Bartók István)

idejű szerződése lehetővé teszi, hogy ez az együttműködés megtervezett tematika szerint, rendszeressé váljon. A muzeológusok munkájának segítségével, esetlegesen önálló foglalkozás megtartására is alkalmas, így nagy előrelépést jelenthet a tájház életében.

A díszítőművészeti szakkör tagjaival történő közös munka a dolgozatban később részletes kifejtést kap, ám a kolléganő szakkörvezetői tevékenysége, mint összekötő kapocs fontos lehet, főként a kapcsolat kialakításának kezdetén. Évek óta ismeri az idős asszonyokat, míg a muzeológusokkal jelenleg még nincsen ilyen kialakult kapcsolata a szakkör tagjainak. A bizalom kialakítása terén és a feladatok elosztásában segítséget nyújthat, mint a csoport által ismert és elismert személy.

Motiváció, visszajelzés, ösztönzés

Főállású munkatársként az ő esetében az erkölcsi elismerés rendkívül fontos, hiszen elkötelezett munkája iránt, fontos számára a hasznosság. Tudatni kell vele, hogy a tájház közösségének alapembere lehet. Mindenképp csapattag, mint a muzeológusokkal együttműködő művelődésszervező, a tájház életének szervezőjeként is számításba jöhet. A múzeumpedagógiai foglalkozások által használhatja a népi kismesterségek oktatója végzettségét, tudását gyermekeknek is átadhatja.

Várható eredmények

Művelődésszervezőként a tájház rendezvényeinek szervezésében segítséget nyújthat a muzeológusoknak, ezáltal csökken a rájuk nehezedő teher és nőhet a rendezvények száma. Múzeumpedagógiai foglalkozások rendszeres megtartásában kamatoztatni lehet szaktudását, ha szükséges, akkor egyedül is képes irányítani, levezetni ezeket a foglalkozásokat. Közreműködésével a múzeumpedagógiai programok kínálata és a foglalkozások mennyisége is növelhető. Szakkörvezetőként a díszítőművészeti szakkör tagjai általa könnyebben mozgósíthatók a tájházzal kapcsolatos feladatokra, megkönnyíti az információáramlást a muzeológusok és a szakkör tagjai között.

A helyi közösségek és a tájházzal történő együttműködésük lehetőségei

Szederke Díszítőművészeti Szakkör

A Tiszaszederkény városrészben működő szakkör 1995-ben jött létre. Az idős hölgyekből álló csoport heti rendszerességgel találkozik, munkáikból kiállítás is készült. A szakköri helyiséget a Tiszaszederkényi Szolgáltatóházban alakítják ki, így emiatt, valamint, mert a tájháznak nincs erre a célra hasznosítható épülete/épületrésze, a szakkör megtartásának helyét tekintve nem kapcsolható össze a tájházzal. A csoport minden tagját megszólítva már készült egy tudástérkép arról, hogy a tájházzal kapcsolatos munkához milyen tevékenységgel tudnának hozzájárulni, milyen fontos tudással bírnak az egyes tagok.

A közös munka célja

Elsődleges feladat, hogy a szakkör tagjait érdekeltté tegyük a tájházzal kapcsolatban, hogy a jelenleginél szorosabb kötődést érezzenek iránta. A tagok idős asszonyok, akik többnyire tősgyökeres tiszaszederkényiek, kiterjedt ismerősi hálójával rendelkeznek, a lakosság által ismert és kedvelt személyek. Olyan sokrétű a tudásuk, melyet érdemes a tájház múzeumpedagógiai foglalkozásain és programjain bemutatni, hasznosítani. Népi ételek készítésével, hímzéssel, gyöngyfűzéssel és ezek tanításával hozzájárulhatnak a rendezvények sikeréhez. A régi szederkényi étellel kapcsolatos tudásuk nélkülözhetetlen, a tájház berendezésekor is nagy hangsúlyt kapott. Egy-egy időszaki kiállítás megrendezéséhez mind az anyaggyűjtéskor, mind a kivitelezés során segítséget tudnak nyújtani.

Motiváció, visszajelzés, ösztönzés

A szakkör tagjai anyagi elismerésben részesíthetők. Egy jelképes összeggel is lehet eredményt elérni. Ezt már sikerült egyszer kivitelezni, ugyanis idén, a tájház

alapításának 10. évfordulója alkalmából rendezett programon krumplilángost készítettek, valamint gyöngyfűzést tanítottak, és ezt az intézmény honorálni tudta. Ennél fontosabb azonban az erkölcsi elismerés, amely szintén jelentős motiváció lehet. Éreztetni kell velük, hogy csapattagok. A foglalkozások és a programok szerves és hasznos részei, nem pedig a muzeológusok beosztottjai. Átadhatják tudásukat, megmutathatják képességeiket. A tájház programjai rendszeresen megjelennek a helyi újságban és a televízióban, tehát szereplési lehetőséget is biztosít számukra, így az egész város láthatja ez irányú tevékenységüket. Egy pozitív példa már a rendelkezésükre áll, az évfordulós rendezvényen nagy sikerük volt. Más jellegű pozitív példa is állítható azzal, hogy kirándulásokon vehetnek részt olyan tájházakban, amelyben az ottani helyi közösségek és tájházuk között már kialakult ez a szoros kapcsolat.

Várható eredmények

Tervezett és rendszeres lesz jelenlétük a tájház életében. Ezt a folyamatot idén már sikerült elindítani az évfordulós programon való sikeres részvételükkel. A rendszeresség és megbecsülés következtében a tájházhoz való kötődésük erősödik, egyfajta elkötelezettséggé válik. Csapattag érzés alakulhat ki bennük: ők, a muzeológus és a művelődésszervező/szakkörvezető együtt dolgoznak a tájházért és a közösségért, ezáltal létrehozható egy új közösség. Pozitív attitűd alakulhat ki bennük, hogy jó a tájházban lenni, jó ebben a csapatban dolgozni, jó a tudásomat átadni. Ezek megvalósulásával látogatószám növelés érhető el. Azon kívül, hogy tudásuk és ennek főként gasztronómiai eredményei önmagukban vendégcsalogatók, központi és népszerű személyek a településen, így miattuk mindenki hoz magával „még egy embert”. Időszaki kiállítások készítésekor ők maguk adhatnak tárgyakat, szellemi tudást, de motiválhatnak is másokat ugyanerre.

Bokréta Citerazenekar és a Mezei Virág Népdalkör

E két művészeti csoport hivatalosan különálló, ám szerves egységet alkot a tájház szempontjából is. A tagok között vannak átfedések, sőt van, aki ezeken kívül a Szederke Díszítőművészeti Szakkörnek is tagja. A zenekar 1992-ben alakult a Tiszaszederkény városrészben. Számos elismerő szakmai díjban részesültek, megkapták a Megyénk Kultúrájáért Díj kitüntetését, valamint a KOTA országos minősítéssel arany fokozatot értek el. 1996-tól szinte állandó társuk a népdalkör.

A közös munka célja

A tájház és a zenekar együttműködése már néhány éves múlttal rendelkezik, ugyanis a TÁMOP 3.2.8. pályázaton győztes múzeumpedagógiai programsoro-

A Bokréta Citerazenekar népzenei foglalkozása a tájházban (Fotó: Urbán Anett)

zatban már szerepet kaptak a népzenei foglalkozások alkalmával. Azonban ennek végeztével részvételük esetlegessé vált, amelyet tervezetté és rendszeressé kellene tenni. A múzeumpedagógiai program ezáltal bővíthető. A tájház rendezvényei közül néhányon már felléptek, ám ezt is állandósítani lehetne.

Motiváció, visszajelzés, ösztönzés

A citerazenekar és a népdalkör megfogalmazott céljai között szerepel a hagyományörzés és a tudásátadás, így ezekhez megfelelő keretet tudna biztosítani a tájház. Mind a múzeumpedagógiai foglalkozásokkor, mint a rendezvényeken való részvételkor esély van arra, hogy a fiatalok kedvet kapjanak a népzenei csoporthoz való csatlakozásra. Repertoárjukban szerepelnek kimondottan szederkényi nóták, amelyek átadása kiemelt feladatnak tekinthető. Ezek a rendezvények számukra is médiamegjelenést biztosítanak, ismertségük növelhető. Erkölcsi elismerésük az említetteken és a csapattagként történő definiálásukon kívül abban is megnyilvánulhat, hogy a tájház illő környezetet és rendszeres fellépési lehetőséget biztosít számukra. Szeptemberben egy kiemelt erkölcsi elismerésben is részesültek az eddigi munkájukért, ugyanis az ekkor átadott új időszak kiállítás tájházi életképeket bemutató molinóján szerepel az egyik fellépésük alkalmával készült fotó, így egy éven keresztül szó szerint a tájház részei lesznek.

Várható eredmények

Tervezett és rendszeres lesz részvételük a tájház életében. Az együttműködés természetesen ez esetben is mindkét fél számára kedvező eredménnyel zárulhat. A tájház kínálata új népzenei múzeumpedagógiai foglalkozással bővíthet, melynek során népi hangszerekkel ismerkedhetnek meg, szederkényi nótákat tanulhatnak a gyerekek. Ez a foglalkozás esetlegesen az óvodai, iskolai tantervbe is beilleszthető. Egy múzeumandragógiai foglalkozás is létrehozható ebben a témában. A zenekar és a népdalkör kapcsolata a tájházzal szorosra válhat, a tájházi rendezvények elképzelhetetlenek lesznek élő citeramuzsika és énekszó nélkül. Saját közösségük és közönységük a tájház közösségévé, közönységévé válhat.

Összegzés

A „Villa Scederkyn” Tájház jelenleg nem rendelkezik kimondottan saját közösséggel. Ennek kialakítása hosszú és nehéz folyamat, amelynek kezdő lépései már megtörténtek. Maga a tájház kialakítása is az önkormányzat kérése volt, nem a helyiek igénye. A szederkényi identitás létezése elenyésző, csak az idősebb korosztálynál létező fogalom, hiszen Tiszaszederkény ma már nem önálló település, hanem Tiszaújváros része. A tiszaujvárosiak pedig az ipar idetelepítése miatt az ország minden szegletéből érkeztek. A városon belül létezik a „város” és a „falu”. A „falu”, Tiszaszederkény városrész adott lehetőséget egy tájház létrehozására. A hátrányból előnyt lehet kovácsolni, és a városi lakosság figyelmét egy tájházzal megragadni, ám e dolgozatban foglalt célkitűzések első körben a városrész lakosságára vonatkoznak. Szerencsés, ha ebben az első lépésben is „megszerzünk” városiakat a tájház közösségébe, de valószínűsíthető, hogy ennek megvalósítása inkább egy második lépésben fog megtörténni. A turisták vonzására vonatkozó tervek kidolgozása már egy távolabbi célkitűzés. Jelenleg a legfontosabb, hogy a tájház közösséget kapjon, minden más csak ezután következhet.

Urbán Anett

Rendhagyó Szabadtéri muzeológiai és tájházi szakági képzés

2020 októberében negyedik alkalommal szervezte meg a Skanzenben a *Szabadtéri muzeológiai és tájházi szakági képzést* a Magyarországi Tájházak Központi Igazgatósága a múzeumi Oktatási és Módszertani Központtal. Az akkreditált felnőttképzés az EMMI Kulturális Államtitkársága által nyújtott támogatás révén 60 órában valósult meg. A képzés célja, hogy a résztvevő, tájházban dolgozó munkatársak olyan szakmai tudást sajátítsanak el, mely későbbi munkájuk során magas minőségű szakmai eredményekben képeződik le. Az előzetesen felvételt nyert 15 személyből 13 tudott részt venni a képzésen. A korábbi évek gyakorlatától eltérő módon – a koronavírus járvány miatt kialakult helyzetben – a lebonyolítás rendjében változás történt.

A képzés első hete 2020. október 5. és 8. között zajlott Szentendrén a Szabadtéri Néprajzi Múzeum Konferenciatermében, a kötelező szociális távolság megtartásával. Ezen a héten a résztvevők a személyes részvételnek köszönhetően megismerkedtek egymással, illetve a Skanzenel is. A képzés tematikáját követve betekintést nyertek a múzeumok és a tájházak alapításának történetébe, a tájházhálózat létrejöttébe és működésébe, a tájházak létrehozásának kérdéseibe. Megismerték az intézményekben található kiállítások létrehozásának alapelveit és a megújításukhoz kapcsolódó módszereket. Az elméleti tudás mellett a Skanzen Észak-magyarországi falu tájegységében, illetve több Határtalan Skanzen helyszínen a gyakorlatban is elsajátították a résztvevők ezeket a technikákat. A műtárgyvédelem minden tájház számára fontos kérdés, így a Skanzen restaurátorainak köszönhetően megismerhették az alapvető restaurálási kérdéseket, valamint gyakorlati óra keretén belül bepillantást nyertek a restaurálási feladatokba. Az épületeket érintő problémakört is áttekintették, valamint tanácsokat kaptak az egyes problémák megelőzéséhez és elhárításához. A képzés egyik célja már az első héten érvényesült, miszerint a résztvevők megosztották egymással tapasztalataikat és a jól bevált gyakorlataikat.

A képzés második hetét rendhagyó módon, a koronavírus járvány miatt kialakult helyzetben nem tudtuk a Szennai Skanzenben megvalósítani, így azt online térben és Szentendrén bonyolítottuk le. Az online órákon a kiállítások alapját jelentő tárgyakkal kapcsolatos nyilvántartási kérdéseket ismerhették meg a résztvevők, valamint a múzeum-pedagógiával kapcsolatban is bővítették ismereteiket. A helyi közösségek bevonásának módszeréről és különböző jó gyakorlatokról is hallhattak, kiegészítve ezzel is az ismereteiket. A résztvevők a második hét utolsó napján, személyes részvétel mellett a Skanzenben betekintést nyerhettek a vályogházak karbantartásába, kipróbálhatták a tapasztást és a meszelést is a Felső-Tiszavidék tájegységben. Ezt a gyakorlati részt semmiképpen sem szeretnénk volna kihagyni, mert a korábbi évek tapasztalatai azt igazolják, hogy mindig a gyakorlati feladatokat részesítik előnyben a hallgatók. Az idej gyakorlat azért is volt különösen fontos, mert lehetőség nyílt a személyes találkozásra.

Mindkét képzési héten prezentációt készítettek a résztvevők, melyben bemutatták saját intézményüket és a hozzá kapcsolódó közösségeket, valamint kidolgoztak egy fejlesztési tervet saját intézményükhöz kapcsolódóan. Ez jelenti az alapját a képzést követően elkészítendő záró dolgozatnak. Célunk az, hogy az elmúlt évekhez hasonlóan olyan fejlesztési terveket fogalmazzanak meg, amit később meg is tudnak valósítani önerőből vagy pályázati támogatás segítségével. A záró dolgozat elbírálását követően a résztvevők tanúsítványt kapnak a képzés elvégzéséről.

A képzés 2021-ben is elindul, melyről bővebb információt a Múzeumi Oktatási és Módszertani Központ oktatásszervező munkatársa a kepzes.mokk@skanzen.hu címen nyújt. A képzéssel kapcsolatos további kérdések esetén a Magyarországi Tájházak Központi Igazgatóságának munkatársai is szívesen adnak tájékoztatást a tajhazigazgatosag@skanzen.hu címen.

A képzésről bővebb információ a Múzeumi Oktatási és Módszertani Központ honlapján érhető el a Képzések fül alatt:

<https://mokk.skanzen.hu/20201007kepzesek-2021>

A 2019. évi képzés beszámolója a Tájházi Hírlevél 2019. 4. számában olvasható. A kiadvány online is elérhető az alábbi linken:

http://tajhazszovetseg.hu/sites/default/files/tajhazi_hirlevel/tajhazi_hirlevel_2019_4.pdf

A 2020-as képzésben résztvevők névsora:

Benéné Árvai Erika – Szabó Magda Nagyközségi Könyvtár és Teleház,
Szentmártonkátá

Dvorszki Gyöngyi – Petőfi Közérdekű Muzeális Gyűjtemény, Aszód
Hegedűsné Kis Tünde – Markazi Tájház

Hunyadi Péter

Kelemen Gábor – Egyházaskozári Csángó Központ

Krunityné Sosity Anna – Opanke Szerb Hagyományörző Kulturális Egyesület, Pomáz
Makk Viktória – Lamberg-kastély Művelődési Központ, Könyvtár és Muzeális Kiállítóhely, Mór

Meidlinger Piroska–Lamberg-kastély Művelődési Központ, Könyvtár és Muzeális
Kiállítóhely, Mór

Peck Tiborné–Feked Község Önkormányzata

Peer Réka – Ócsai Tájház

Szathmári-Nagy Nikoletta – Tótkomlói Művelődési Központ és Városi Könyvtár

Tanainé Városi Ágnes – Rómer Flóris Művészeti és Történeti Múzeum, Győr

Tarczali Anikó

Fancsalszki Noémi

Műtárgyvédelmi mintaprojekt a Szent Vendel Népi Domborműves Lakóházban Zsámbékon

Az idei évben is megszerveztük a Magyar Képzőművészeti Egyetem Iparművészeti Restaurátor Specializációjával közösen a *Műtárgyvédelmi mintaprojektet* 2020. október 12–14. között a zsámbéki Szent Vendel Domborműves Népi Lakóházban. Előzetes terveink szerint 2020 májusában kívántuk lebonyolítani a mintaprojektet, azonban a koronavírus járvány korlátozásai miatt akkor erre nem nyílt lehetőségünk. Az októberre halasztott időpontban – rendhagyó módon – két napot töltöttek a hallgatók a tájházban, október 13-án az egyetemen beszélték meg az első nap tapasztalatait és felkészültek a harmadik napra.

A mintaprojekt első napján a negyedéves restaurátorhallgatók felmérték az épületet és környezetét, megvizsgálták, hogy mely kockázati tényezők jelentenek veszélyt az épületre és a benne található műtárgyakra, valamint az előző nap megnyílt (2020. október 11.) *Szekerénymesék* című kiállítást is elemezték restaurátori szemmel. A délelőtti folyamán tapasztaltak megbeszélésére került sor délután. Ekkor a hallgatók által észlelt problémák elemzése és az azokra érkezett javaslatok megvitatása is megtörtént muzeológusi értékeléssel egybekötve. Ezen a napon a műtárgyvédelmi szempontból nem megfelelően installált tárgyakra is odafigyeltek a hallgatók és ehhez kapcsolódó megoldási lehetőségeket vázoltak fel.

A mintaprojekt harmadik napján olyan beavatkozásokat végeztek el a diákok, melyek kis eszközigényűek voltak, és a szobában, valamint a kiállításban a tárgyak számára kedvező installálást készítettek. A tájházban egy mindenre kiterjedő portalanítás történt, egyes textíliák (például kabátok) is átettek a portalanításon. Több viseleti darabra került új akasztó, melynek köszönhetően a tárolás során kevésbé károsodik az anyag, illetve a vállán található textilek kitömött vállfákra kerültek rá. Az új kiállításban több tárgy kapott olyan installálást, mely műtárgyvédelmi szempontból is megfelelő. Szentképeket, imakönyvet, segédlevelet támasztottak alá, valamint

Műtárgykörnyezeti tényezők mérése és dokumentálása (Fotó: Fancsalszki Noémi)

Akasztók varrása textilekre (Fotó: Fancsalszki Noémi)

a menyasszonyi kabátot tartó vállfát kipárnázták, illetve hátulról megtámasztották, így ez az installálás a műtárgyvédelmi szempontok szerint is megfelelő lett.

A mintaprojekt lezárására 2021. január 13-án kerül sor, amikor a hallgatók félévi vizsga keretében számolnak be a helyszínen tapasztalt műtárgykörnyezeti tényezőkről és problémákról, valamint megoldási javaslatokat tesznek az egyes problémákra vonatkozóan. A vizsgára a hallgatók és oktatóik mellett a Magyarországi Tájházak Központi Igazgatóságának munkatársai, valamint a zsámbéki Szent Vendel Népi Domborműves Lakóház vezetője is meghívtást kapott.

Menyasszonyi kabát új installálással (Fotó: Fancsalszki Noémi)

A mintaprojektben résztvevők névsora:

Balázs Mónika Csilla intézményvezető

Orosz Katalin – Magyar Képzőművészeti Egyetem Restaurátor Tanszék, papírrestaurátor specializáció vezető, az iparművészeti specializációk vezetője

Várhegyi Zsuzsanna – Magyar Képzőművészeti Egyetem Restaurátor Tanszék, bőrrestaurátor specializáció vezető

Fancsalszki Noémi – Szabadtéri Néprajzi Múzeum Magyarországi Tájházak Központi Igazgatósága, muzeológus

A műtárgyvédelmi mintaprojektben résztvevő, negyedéves iparművészeti hallgatók névsora:

Baranyai Emőke Eszter

Fazekas Annamária

Kovács Rebeka

Máté Julianna

Putnoki Sándor

Fancsalszki Noémi

A textil portalanítása (Fotó: Fancsalszki Noémi)

A Kubinyi Ágoston Program monitoring tevékenysége 2020-ban

Az Emberi Erőforrások Minisztériumának kultúráért felelős államtitkársága a Szabadtéri Néprajzi Múzeum Magyarországi Tájházak Központi Igazgatóságát jelölte ki, mint szakági kompetenciaközpontot a pályázati fejlesztések figyelemmel kísérésére, a szükséges módszertani segítség nyújtására 36 intézmény esetében. A Tájházigazgatóság mindhárom munkatársa 12 intézmény monitoringozási feladatait látja el.

A monitoring tevékenységgel kapcsolatos munkálatok 2019 őszén, a nyertes pályázók körének közzétételét követően megkezdődtek. A nyertes önkormányzatokkal felvettük a kapcsolatot, az első levelünkben a pályázat keretében elnyert összegből megvalósuló fejlesztések leírását, a tervezett megvalósítási ütemezést kértük tőlük. A korábbi évek gyakorlatához hasonlóan a személyes látogatásokat az év első felére terveztük. A koronavírus járvány miatt kialakult helyzetet megelőzően módunk nyílt négy helyszínre ellátogatni. A helyszíni szemléket a koronavírus-járvány miatt nem tudtuk folytatni, ezért tavasszal két alkalommal levélben kerestük meg az intézmények képviselőit, hogy számoljanak be a fejlesztés előrehaladásáról szöveges és képes dokumentáció formájában. A beszámolók alapján elmondható, hogy a megvalósítás időpontja több intézmény esetében is eltolódott a kialakult járványügyi helyzet miatt.

A nyári és az őszi időszak elején újra lehetőségünk nyílt helyszíni szemlék lebonyolítására, ahol több intézmény esetében egyben a projekt zárómonitoring szemléjére is sor került. További terveinkben a helyszíni szemlék folytatása szerepelt, azonban a bevezetett járványügyi intézkedések miatt újra az online térbe helyeztük át tevékenységünket. November hónapban a 2020. évi utolsó helyzetbekérő levelünket eljuttattuk a pályázatot még le nem zárt intézmények részére. Eből kiderült, hogy néhány intézmény kivételével a pályázat lezárása várhatóan megtörténik 2020. december 31-ig. A többi intézmény esetében a támogatást nyújtó engedélyével meghosszab-

*A zsámbéki Szent Vendel Domborműves Népi Lakóház Szekrénymesék című, új állandó kiállításának részlete
(Fotó: Fancsalszki Noémi)*

Az Egyeki Tájház gazdasági épületének tetőcseréje (Fotó: Egyeki Tájház)

bítták a befejezési határidőt, melyre a kialakult járványhelyzet miatt volt szükség.

A monitoring tevékenységünk a korábbi évek gyakorlatához hasonlóan 2021-ben fog zárulni, miután minden nyertes intézmény esetén sor kerül a záró monitoring szemlére, reményeink szerint személyes látogatások alkalmával.

A fejlesztéseket tekintve új kiállítás létrehozása és megújítása, valamint különböző infrastrukturális fejlesztések is megvalósultak, többek között a pályázatba új elemként bekerült humán komfort fejlesztésére irányuló lehetőséggel több intézmény is élt. Ez a fejlesztési forma a visszajelzések alapján hasznosnak bizonyult az intézmények számára, mert így az évek óta fennálló problémákat ki tudták javítani, és a látogatók számára hasznos helyiségeket alakíthattak ki.

A 2019-es Kubinyi Ágoston Programban nyertes intézmények listája, ahol a Magyarországi Tájházak Központi Igazgatósága monitoring tevékenységet lát el:
Algyői Tájház

Kölcsey Ferenc Emlékház és Álmosdi Kiállítóhelyek

Bechtold Sváb Tájház, Biatorbágy

Vehiculum-Ház, Besenyszög

Barlanglakás Emlékkiállítás, Budapest Budafok-Tétény

Budakeszi Helytörténeti Gyűjtemény és Tájház
Bodroközi Múzeumporta, Cigánd
Csengeri Helytörténeti Gyűjtemény
DÁMK Ladányi Mihály Könyvtár, Művelődési Ház és Bereczki Imre Helytörténeti
Gyűjtemény, Dévaványa
Dombóvár, Helytörténeti Gyűjtemény
Révész István Helytörténeti Gyűjtemény, Dunakeszi
Egyeki Tájház
Fóti Közművelődési és Közgyűjteményi Központ – Németh Kálmán Emlékház
Erkel Ferenc Emlékház, Gyula
Bódi István Muzeális Kiállítóhely, Hosszúpályi
Keceli Helytörténeti Gyűjtemény
Kiskunmajsai Tájház és Kenyérsütőház
Kókai Helytörténeti Gyűjtemény
Konyári Kurucz Albert Kiállítóhely
Keller Lajos Helytörténeti Gyűjtemény, Mindszent
Lamberg-Kastély Művelődési Központ, Könyvtár és Muzeális Kiállítóhely, Mór
Homokháti Emlékház, Mórahalom
Nagytarcsai Múzeumi Kiállítóhely
Jakus Lajos Múzeumi Kiállítóhely, Penc
Kiss Géza Ormánsági Helytörténeti Kiállítóhely, Sellye
Kapás József Helytörténeti Gyűjtemény, Süllyás
Kisfaludy Sándor Emlékház, Sümeg
Szajki Tájház
Szentgáli Tájház
Pável Ágoston Helytörténeti és Szlovén Nemzetiségi Gyűjtemény, Szentgotthárd
Telkibányai Helytörténeti Kiállítás
Nyúzó Gáspár Fazekas Tájház, Tiszafüred
Zajti Ferenc Kulturális Központ, Helytörténeti Gyűjtemény, Művelődési Központ
és Könyvtár, Újfehértó
Bakonyi Ház, Veszprém
Szent Vendel Domborműves Népi Lakóház – Sváb Tájház, Zsámbék
Lapu Istvánné Tájház, Zsámbok

Fancsalszki Noémi

Tájházi referensi képzés a Szabadtéri Néprajzi Múzeumban

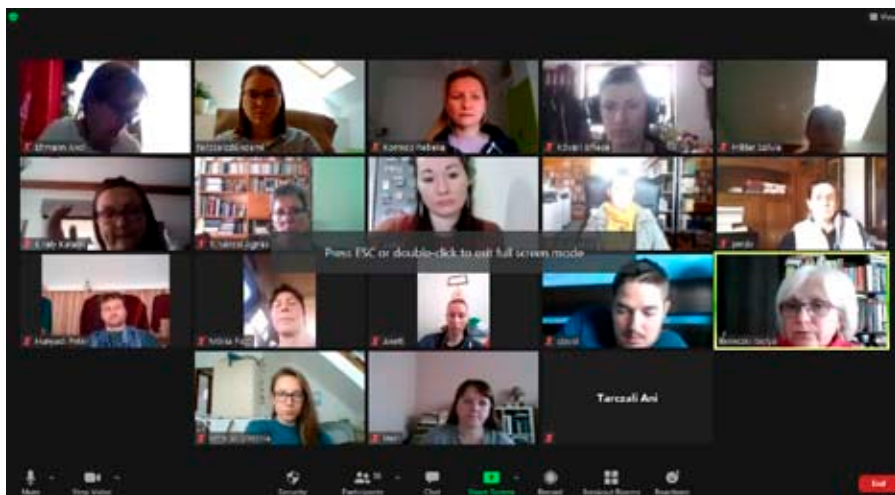
A Tájházi referensi képzést idén első alkalommal szerveztük meg, blended (e-learning és tantermi) formában. Az akkreditált felnőttképzés az Emberi Erőforrások Minisztériumának Kulturális Államtitkársága által nyújtott támogatása révén 60 órában valósult meg, melyből 28 órát e-learning, 32 órát tantermi részvétel mellett terveztünk megtartani. A megvalósítás a Múzeumi Oktatási és Módszertani Központtal együttműködve történt, 2020. október 19-e és 2020. november 19-e között.

A képzés célja volt, hogy a referensek a rendszeres mentori tanácsadáshoz szükséges speciális ismereteket és a tájházvezetők munkájának segítéséhez kapcsolódó elméleti és gyakorlati tudást elsajátítsák. A tájházak létrehozásához és működéséhez szakszerű ismereteket szerezzenek, és képesek legyenek azokat továbbadni a fenntartók számára. Cél a korábban megszerzett ismeretek aktualizálása és a tájházakra jellemző sajátosságok megismerése. Célul tűztük ki, hogy a referensek a képzés elvégzését követően szaktanácsadói tevékenységet legyenek képesek ellátni a tájházakban.

A képzés 14 fő részvételével zajlott, közülük korábban 8 fő elvégezte a 60 órás Szabadtéri muzeológiai és tájházi szakági képzés-t, mely azt is jelenti, hogy a két kurzus egymásra épül. Célunk, hogy a korábban megszerzett tudást tovább bővítsük.

Az e-learning részben a résztvevők elsajátították az online felületre feltöltött fejezeteket, illetve azokból záróvizsgát tettek. Erre összesen három hét állt a rendelkezésükre. A képzés során megismerhették a magyarországi tájházhálózat létrejöttét, a Magyarországi Tájházak Szövetségének és a Magyarországi Tájházak Központi Igazgatóságának működését, elsajátíthatták többek között az épületkarbantartással, a nyilvántartással, a tájházakhoz kapcsolódó kiadványokkal, a hálózatos működéssel és a tájházi kommunikációval kapcsolatos ismereteket.

A képzés második hetét – a vírushelyzetre való tekintettel – online formában valósítottuk meg a ZOOM felületen keresztül. Az online oktatási forma mindenki számára új kihívásokat jelentett, mind technikai, mind kapcsolatépítési és kapcsolattartási szempontból. Ezen a héten szó volt a referensek feladatairól és az ehhez kapcsolódó szakvélemény készítésről. Az elsajátított ismeretek köre tovább bővült a tájházi pályázati lehetőségekkel, a restaurálás és az állományvédelem, a kiállítások és a hozzájuk kapcsolódó múzeumpedagógia témakörével. Az online térben megismerkedtek egymással a résztvevők, azonban bíznak benne, hogy a koronavírus járvány miatt kialakult helyzet elmúltával lehetőségük nyílik a személyes találkozásra is.

*Óra az online térben
(Fotó: Fancsalszki Noémi)*

A képzést elvégzők felelevenítették, elsajátították a múzeumi nyilvántartás szakszerű elkészítéséhez szükséges ismereteiket és a tájházakhoz, szabadtéri gyűjteményekhez kapcsolódó alapvető műtárgyvédelmi, műtárgykezelési ismereteket. Megismerték a modern tájházi, szabadtéri muzeológiai interpretáció elméletét és gyakorlatát, a múzeumpedagógiai gyakorlatot, az intézményekhez kapcsolódó kommunikációs lehetőségeket és a helyi közösségekhez, civil szervezetekhez való kapcsolódás módjait is. Szaktanácsadói tevékenységük során helyszíni szemlék, konzultációk és egyéb, egy adott tájházra vonatkozó ismeret alapján tartalmi és formai követelményeknek megfelelő jelentéseket, javaslatokat képesek készíteni. A szaktanácsadói tevékenységükkel hatékonyan tudják segíteni a tájházak pályázói és forrásszerző tevékenységét és segítséget nyújtanak a működtetés általános kérdéseit tekintve is.

A résztvevők visszaigazolásai alapján elmondható, hogy jól érezték magukat, örültek annak, hogy újabb ismeretekkel bővíthették a tájházakhoz kapcsolódó tudásukat és azt itt megszerzett tudást a jövőben jól tudják kamatoztatni mind saját intézményünkben, mind referensi munkakörükben. A képzés záródolgozat leadásával fejeződik be, melyet a résztvevők a tájház és a hozzá kapcsolódó közösségek együttműködési lehetőségeiről írnak. A dolgozattal célunk, hogy olyan projektervek készüljenek el, melyek a későbbiek során az itt megfogalmazottak alapján megvalósulhatnak.

A Tájházi referenci képzés résztvevői 2020-ban:

Balogh Dávid

– Németh Kálmán Emlékház, Fót, művészettörténész-muzeológus

Dávidné Koppányi Zsuzsa

– Jászszentandrás Községi Önkormányzat, művelődésszervező

Hunyadi Péter – Kiscsösz

Dr. Király Katalin

– Magyarországi Szlovákok Kulturális Intézete, igazgató

Kormos Rebeka

– Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság, Ócsai Tájház, tájházvezető

Kővári Emese

– Rozsnyai István Muzeális Gyűjtemény, Létavértes, gyűjteményvezető

LipécznéKarsai Henriett

– Laczkó Dezső Múzeum Veszprém, tájházért felelős muzeológus

Papp-Tóth Zsanett

– Damjanich János Múzeum, Szolnok, múzeumpedagógus

Pató Mária

– Damjanich János Múzeum, Szolnok, osztályvezető

Privári-Mürschberger Zsuzsanna – egyéni vállalkozó

Steiner Andrea Maria

– Bechtold Sváb Tájház, Biatorbágy, intézményvezető

Tanainé Városi Ágnes

– Rómer Flóris Művészeti és Történeti Múzeum, Győr, főmuzeológus

Tarczali Anikó

Urbán Anett

– Tiszaújvárosi Művelődési Központ és Könyvtár, Tiszaújváros, muzeológus

Fancsalszki Noémi

A Tájházi referensi képzés tapasztalatainak összegzése

A tájházi referensképzésen való részvételem az egyik leghasznosabb dolog volt az idei év történései között. A jelentkezés és az e-learning felület megnyitása között felmerülő kérdéseimre megnyugtató választ kaptam a szervező csapattól és a kijelölt szervezőtől.

Az e-learning felület jól strukturált, érthető, és nagyon hasznos információkkal volt feltöltve. Érthető volt az előrehaladás, a leckék egymásba kapcsolódása. Az ellenőrző feladatok nagyon jó visszajelzést adtak arra vonatkozóan, hogy az adott leckének mely részén siklott át a figyelmem. Volt mód az önellenőrzés során javítani, így ezáltal is rögzültek a fogalmak és az információk.

A tanulói fiókba felkerült oktatási anyagok hosszú távú biztosítása is kimondottan felhasználóbarát opció. A képzés óta már négy-öt alkalommal léptem vissza egy-egy szakirodalmi ajánló vagy fogalmi tartalom ellenőrzése céljából. A döntéshozók felé való érvelésben ezeknek fontos szerepük van.

Az online oktatási napok rendkívül intenzívek voltak, de ezek nem ütöttek el a MOKK szervezésében eddig megvalósított más képzések minőségétől. Az előadók láthatóan sok energiát fektettek abba, hogy az online térben is megőrizték a személyességet. Sőt, úgy éreztem, hogy kérdéseikkel a résztvevők élményszerű tanulását segítették. Kérdéseikkel interaktívvá igyekeztek tenni az együtt töltött órákat. A prezentációk közreadása a technikai nehézségek ellenére is nagyon jól szervezeten folyt.

Az átadott tudásanyag engem segít a mindennapi tájház vezetői feladataim elvégzésében. Ezen a képzésen létrejövő szakmai kapcsolatok lehetőségeket is rejtenek magukban, a tájházak néha elnehezült életében komoly fejlődést ígérve. Természetesen az is világossá vált, hogy a megismert magas szakmai elvárásoknak és az ezzel járó temérdek munkának is elébe kell állnunk, de azt is csak a tanfolyam javára tudom írni, hogy reális képet kaptunk az előttünk álló útról.

A magam részéről hálás vagyok azért, hogy részt vehettem ezen a képzésen és az online tér ellenére egy jó hangulatú oktatási folyamatban volt részem!

Kormos Rebeka

Jegyzőkönyv

Készült a Tájházszeretség elnökségi üléséről, amelyet 2020. április 17-én (pénteken) 14. 00 órától online formában a Microsoft Teams felületén tartottunk.

Jelen voltak: dr. Bereczki Ibolya, Jaszmann Gabriella, Kapitány Orsolya, Kicsindi Enikő, Király Katalin, Korompainé Mocsnik Marianna, Kulik Melinda, Urbán Anett, Miszlai Zsolt és Hegedűsné Majnár Márta. Kimentette magát: Bajnóczy-Kovács Edina, Kővári Emese, Bihari Ádám és Horváth Attila.

Az első napirendi pontban az elnökségi tagokat dr. Bereczki Ibolya elnök köszöntötte, majd Hegedűsné Majnár Márta ügyvezető elnök ismertette, hogy az előző elnökségi ülés óta eltelt időszakban ki jelezte csatlakozási szándékát a szövetséghez. Jogi tagként a Dr. Jablonkay István Helytörténeti Gyűjtemény, a Pest megyei Solyvár gyűjteménye és bemutatóhelye kérte felvételét. Az Apáczai Csere János Művelődési Ház és Könyvtár részeként működő helytörténeti gyűjtemény mellett a Bauernhaus-Svábház is az összevont intézmény része, amely a sváb nemzetiség által háromszáz év alatt kialakított tipikus lakóházat, udvart és gazdasági épületet mutat be, programjaival elsősorban a német nemzetiség hagyományait, szokásait, életét megismertette, azokat tovább élte. Hegedűsné Majnár Márta tájékoztatóját követően az elnökség egyhangú igen szavazattal jóváhagyta a tagfelvételi kérelmet.

A második napirendi pontban az elmaradt közgyűlés pótlásáról egyeztetett az elnökség. Az éves munkaterv szerint március 20-án, illetve határozatképtelenség esetén április 4-én került volna sor a szervezet éves közgyűlésére. A veszélyhelyzet alatt viszont a jogi személy döntéshozó szervének ülése – ideértve a közgyűlést is – nem tartható meg olyan módon, hogy az a tag személyes részvételét igényelje, abban az esetben sem, ha az ülést e rendelet hatálybalépésekor már összehívták. Dr. Bereczki Ibolya elnök elmondta, hogy a Kormány 102/2020. (IV. 10.) Korm. rendelete szerint lehetőség nyílt az elektronikus hírközlő eszközök használatával történő, illetve az ülés tartása nélküli (írásbeli szavazással megvalósuló) döntéshozatalra, ezért kérte, hogy az elnökség fontolja meg az online formában történő közgyűlés lehetőségét. Ehhez szükséges, hogy minden napirendi ponthoz a tagság számára előzetesen írásos előterjesztés készüljön. Kérte az elnökség tagjait, hogy mindenki készítse el a régiója beszámolóját, ami feltétlenül legyen része az elektronikus kiküldendő írásos anyagnak.

A résztvevők egyhangú igen szavazattal fogadták el, hogy április 24-ig elkészítik a beszámolóikat, továbbá felhatalmazták az elnököt és az ügyvezető elnököt az online közgyűléssel kapcsolatos döntés meghozatalával.

A harmadik napirendi pontban az ügyvezető elnök a 2019. évi pénzügyi beszámolót tárta az elnökség elé. Elmondta, hogy a szövetség működésére ugyan nem sikerült pályázati forrást elnyerni, ennek ellenére a fegyvelmezett gazdálkodásnak köszönhetően a mérleg szerinti eredmény pozitív lett. A tagdíjfizetési morál kedvező, csekély mértékben növekedett a tagdíjból származó bevétel a megelőző évhez képest. A szervezet a 2019-es évet 1 283 117.- Ft számlapénzzel zárta.

A negyedik napirendi pontban az ügyvezető elnök a 2019. év szakmai tevékenységét foglalta össze. A részletekről írásos beszámoló készül, melyet a tagság elektronikusan olvashat, illetve a jogi tagok a Tájházi Hírlevélben nyomtatott formában is megkapják.

Az **ötödik napirendi pont** témája a 2020. évi munkaterv újragondolása volt. A veszélyhelyzet miatt március közepétől minden tervezett esemény elmaradt, így dr. Bereczki Ibolya elnök arra kérte az elnökséget, hogy az őszi időszakra próbálják átütemezni az általuk legfontosabbnak tartott programokat. Javasolta, hogy amennyiben nem online formában kerül sor a közgyűlésre, akkor az október 1–3. között megvalósuló országos találkozó részeként történjen meg a szövetség által alapított díjak (Év Tájházvezetője, Szablyár Péter Emlékplakett, Év Tájháza) átadása.

A 25. Múzeumok Majálisára sem kerülhetett sor a Múzeumkertben, de azt várhatóan szeptemberben rendhagyó módon igyekeznek bepótolni, amennyiben lehetséges, a szövetség csatlakozni fog az eseményhez.

Az Országos Múzeumpedagógiai Évnyitó tervezett időpontja szeptember 28., a Múzeumpedagógiai Nívódíjak és a Kiváló Múzeumpedagógus elismerés átadása mellett idén kerül sor először a Családbarát múzeum minősítések kihirdetésére. A díjátadót követően szakmai konferenciát terveznek *Múzeumi családi „kirakós”* címmel. A nevezési felhívást a MOKK honlapján előre láthatólag június közepén teszik közzé, ajánljuk ezt minél több tájház figyelmébe a múzeumpedagógiai tevékenységük elismerésének lehetőségéért.

Az elnökség tagjai az általuk tervezett regionális találkozót a következőképpen tervezik ütemezni:

Közép-Dunántúli Regionális Találkozó	Veszprém	augusztus 10.	Miszlai Zsolt
Észak-Magyarországi Regionális Találkozó	Mezőkövesd	szeptember 18.	Urbán Anett
Dél-alföldi Regionális Találkozó	Vésztő-Mágor	augusztus 28.	Kulik Melinda
Kelet-Magyarországi Regionális Találkozó	Hosszúpályi	szeptember 11.	Korompainé Mocsnik Marianna

Határmenti szakmai találkozó Szlovák Tájházvezetők konferenciája	Nagysalló Szentendre	pályázattól függ október vége	Kicsindi Enikő Dr. Király Katalin
Dél-dunántúli és Nyugat-dunántúli Regionális Találkozó	Órtilos	november 07.	Kapitány Orsolya és Bihari Ádám

Dr. Bereczki Ibolya elnök kérte, hogy a sűrűnek ígérkező őszi időszakban az időpont ütközéseket kerüljük, legalább egy hét teljen el két alkalom között és amennyiben lehetséges, a pénteki napokra időzítsük az eseményeket.

A hatodik napirendi pontban Korompainé Mocsnik Marianna elnökségi tag nyújtott tájékoztatást a Kelet-magyarországi régió online megoldásairól. Amint elmondta, három olyan Facebook csoportot működtet, amelyek a tájházak, múzeumok népszerűsítését támogatják.

2016-ban hozta létre a Múzeumi körkép (Hajdú-Bihar megye) nyilvános csoportot, melynek jelenleg 341 tagja van. Ebben a csoportban a Hajdú-Bihar megyei múzeumok, kiállítóhelyek, galériák, tájházak programkínálatait mutatja be. Hírt ad továbbá a megye jelentős kulturális eseményeiről is.

2020. februártól működik a Kelet-magyarországi Tájházak csoport, amely híreket, programokat, érdekességeket közöl Hajdú-Bihar és Szabolcs-Szatmár-Bereg megye tájházairól. A csoportban elindított egy sorozatot is, amely a két megye 60 regisztrált tájházát mutatja be, ehhez lehetőleg saját fotóit használja és a közösségi oldalakon szokásos rövid (max. 3–4 mondatos) leírásokat fűz hozzájuk. A csoportnak április közepén 254 tagja volt.

A veszélyhelyzet inspirálta a 2020. április első napjaiban létrehozott Maradj itthon, fedezzük fel otthonról Magyarországot csoport létrehozását, az érdeklődést mutatja, hogy néhány nap alatt 169 tag csatlakozott a felülethez. Magyarország sok szép tájat, természeti csodákat, felfedezésre váró apró falvakat, igazi kincseket tartogat. A csoport azoknak a közössége, akik szívesen nyaralnak, barangolnak belsőföldön, maguk szeretik felfedezni országunk szépségeit. Azokat az amatőr fotókat fogadja szívesen, amelyeket az utazók maguk készítettek. Ezek a fotók hiteles képet mutathatnak arról, miért szeretünk itthon otthon lenni, hogyan látjuk az országunkat, annak szépségeit. Az oldalon elindított egy fotó felismerő játékot is, ami rendkívül népszerű a látogatók között.

Az elnökség tagjai egyetértettek abban, hogy az oldalak hozzájárulnak az építészeti értékek, a muzeális gyűjtemények ismertebbé válásához, a közvetlen, személyes ajánlatok sokakat inspirálnak arra, hogy felkeressék ezeket a látnivalókat. Minden régióban előremutató lenne hasonló csoportok létrehozása.

A **hetedik napirendi pontban** dr. Bereczki Ibolya elnök a tájházak virtuális kapunyitásáról tartott tájékoztatást. Mint köztudott, a járványhelyzet miatt megszokott formájában nem valósulhatott meg a Tájházak Napja, de úgy gondoljuk, hogy a mostani rendkívüli időszakban sem szakadhatunk el egymástól, a tájházakat szeretőktől, tájházaink kapuit, ajtajait a mai kor digitális eszközeivel virtuálisan is megnyithatjuk látogatóink, vendégeink előtt.

Bátorítsuk, buzdítsuk tájházaink működtetőit, hogy szokásaikat, a tradíciókat, népművészetüket rövid, néhány perces videó felvételekkel juttassák el az otthonlét-vókhöz és a Tájházsövetséghez! A felvételekkel interaktívan mutassák be tárgyi és szellemi néprajzi örökségüket, viseletüket, ismertessék meg legkedvesebb népdalaikat, táncaikat, tanítsanak kézműves fogásokat az online közösség számára, vagy akár virtuális túra keretében mutassák be tájházukat az érdeklődőknek.

Elnök asszony javasolta, hogy a virtuális kapunyitást hangoljuk össze a Közösségek Hete országos rendezvénysorozattal, a közösségek ünnepével. A programsorozat felvezető eseménye május elsején legyen, amikor ki-ki a tájházában állítson májusfát vagy készítsen májuskosarat. A Közösségek Hete nyitónapjáig, május 11-ig várjuk a fotókat, videókat, a virtuális bemutatkozásokat, amelyeket a programgazdák mellett a Tájházsövetség is tegyen közzé a közösségi oldalán.

A javaslatot az elnökség egyhangú igen szavazattal elfogadta és megbízta az ügyvezető elnököt a felhívás megszövegezésével, a tájházfenntartókhöz történő kiküldésével.

Az **Egyebek napirendi pontban** dr. Bereczki Ibolya tájékoztatta az elnökséget, hogy a Szabadtéri Néprajzi Múzeum *Hagyományaink vendégségben* programjára szeptember 5-én kerül sor. A rendezvény a magyarországi tájházak és a hagyományőrző csoportok közösségépítő napja a Skanzenben, amely bemutatkozási és ismerkedési lehetőséget nyújt az idén fennállásuk kerek évfordulóját ünneplő hazai és a nemzetiségi tájházaknak, és a hozzájuk kapcsolódó közösségeknek. Az esemény célja, hogy a látogatók élményként ismerjék meg a vidéken megőrzött népi építészeti örökséget, a tájházakban újra megélt hagyományokat, a változatos tájegységi néprajzi kultúrát.

Az idei rendezvény témája a Skanzen tematikus évéhez, a Határtalan Skanzen programjához kapcsolódik, a Nemzeti összetartozás éve sorozat része, mellyel a tájházakban és a hozzájuk kapcsolódó közösségekben a nemzetiségi együttélés hagyományaira és lehetőségeire hívja fel a figyelmet. A kijelölt tájegységek tájházi portáin a hazai nemzetiségi tájházak képviselői és az együttesek rendezkednek be.

Elnök asszony ismertette továbbá, hogy a Magyarországi Tájházak Központi Igazgatósága 2019-ben folytatta Tájházi TudásTár című sorozatát műtárgyvédelmi témával, ennek jegyében jelent meg a 2. kötet. A kiadvány alapjául a Magyar Kép-

zóművészeti Egyetem Restaurátor Tanszéke, a Magyar Nemzeti Múzeum Országos Restaurátor és Restaurátorképző Főosztálya, valamint a Magyarországi Tájházak Központi Igazgatósága által közösen kialakított Műtárgyvédelmi és muzeológiai mintaprojekt szolgált. Kérte, hogy az elnökség ajánlja minden tájházvezetőnek, tájházfenntartónak, a tájházak és a műtárgyvédelem iránt érdeklődőknek. (A kötet az alábbi linken érhető el: [Tajhazi_TudasTar_2.pdf](#))

2020-ben is folytatódott a Tájházi TudásTár sorozat, a 3. kötet a népi építészet témában született meg. Az alapját Sabján Tibor, a Skanzen tíz éve elhunyt egykori építész-muzeológusa kutatási területei adták, aki sokoldalú munkája során mindvégig a népi építészet szolgálatában állt. (A kötet az alábbi linken érhető el: [TTT_3_ebook.pdf](#))

Dr. Bereczki Ibolya arról is szót ejtett, hogy idén ismét lesz Szabadtéri muzeológiai és tájházi szakági képzés, a szeptember végére tervezett kezdéssel az elméleti tananyagátadás egy része e-learning formában valósul meg, a gyakorlati képzést pedig tavasszal Szennára ütemezik.

További napirendi pont, illetve hozzászólás hiányában Hegedűsné Majnár Márta ügyvezető elnök megköszönte az elnökség részvételét és bezárta az elnökségi ülést.

*Hegedűsné Majnár Márta
ügyvezető elnök*

Jegyzőkönyv

Készült a Tájházsövetség elnökségi üléséről, amelyet 2020. június 26-án (pénteken) 9. 00 órától online formában a Microsoft Teams felületén tartunk.

Jelen voltak: a MTeams mellékelt jelenléti íve szerint. Kimentette magát: Bajnóczy-Kovács Edina, Kulik Melinda, Kapitány Orsolya és Kicsindi Enikő.

Köszöntő: az elnökségi tagokat dr. Bereczki Ibolya elnök köszöntötte.

Az **első napirendi pontban** majd Hegedűsné Majnár Márta ügyvezető elnök ismertette, hogy az előző elnökségi ülés óta eltelt időszakban kik jelezték csatlakozási szándékukat a szövetséghez. Jogi tagként Veszprémből a Bakonyi Ház, egyéni tagként pedig Murakeresztúrról Balogh Vilmos, az ottani magántájház tulajdonosa kérte felvételét. Hegedűsné Majnár Márta röviden bemutatta a jelentkezőket, majd az elnökség egyhangú igen szavazattal jóváhagyta a tagfelvételi kérelmeket.

A **második napirendi pont** a szakmai- és pénzügyi beszámolóknak lett szentelve. Az ügyvezető elnök szakmai beszámolója mellett az elnökségi tagok is elkészítették a régiójukban végzett munkáról szóló összegzéseket. Mindezek pontos, részletes képet mutatnak a 2019-es év feladatairól és eredményeiről. A pénzügyi beszámolóval együtt a Tájházi Hírlevél következő száma tartalmazni fogja az elmúlt év szakmai teljesítményének ismertetését is.

Dr. Bereczki Ibolya elnök javaslatára a közgyűlésre szeptember 4-én, pénteken 13.30-kor Szentendrén személyes jelenléttel kerül sor, a beszámolók hivatalos meg tárgyalása, elfogadása akkor történik.

Az elnökség egyhangú igen szavazattal elfogadta, hogy a szakmai- és pénzügyi beszámoló jelenlegi formájában kerüljön a szeptember 4-i közgyűlés elé.

A **harmadik napirendi pontban** Az *Év Tájháza* pályázati felhívás megtárgyalására került sor. A felhívás szövegét az elnökség tagjai előzetesen megkapták, Hegedűsné Majnár Márta ügyvezető elnök kiegészítésként elmondta, hogy 2020-tól a határon túli tájházak számára is megnyílik a pályázás lehetősége, esetükben eltekintünk a KSH adatszolgáltatás igazolásától, illetve, amennyiben az országukban nincs gyakorlatban a tájházak esetében a múzeumi működési engedély, akkor számukra ezt sem szabjuk a pályázás feltételeként.

Dr. Bereczki Ibolya az idei év rendkívüli próbatétele miatt javasolta, hogy a pályázó tájházak ismertessék a koronavírus-járvány miatti zárva tartása idején végzett valóságos és virtuális tevékenységeiket is.

Az elnökség az előzetesen megkapott *Az Év Tájháza* pályázati felhívást egyhangúlag elfogadta.

A **negyedik napirendi pontban** a XVII. Országos Tájháztalálkozó előkészítése és programja szerepelt. Hegedűsné Majnár Márta emlékeztette az elnökséget, hogy a január 30-i elnökségi ülésen már sikerült meghatározni a 2020. évi, október 1–3. közötti budaörsi országos találkozó témáját. A Nemzeti Összetartozás Éve jegyében az együttélés kerül a középpontba, a nemzetiségek, a népesség csere megjelenítési formái tájházi közegben.

A tanulmányi kirándulás útvonal terve: Budaörs – Zsámbék – Piliscsaba – Pilisszentiván – Solymár – Budakeszi – Budaörs.

Jaszmann Gabriella az elnökség tagjaként, egyben a találkozóknak helyszínt biztosító budaörsi Bleyer Jakab Helytörténeti Gyűjtemény munkatársaként sajnálatos tényként tájékoztatta az elnökséget, hogy a járvány miatti költségvetés elvonás következtében Budaörs Város Önkormányzata nem tudja támogatni az esemény megrendezését, így a résztvevők önerős hozzájárulásaiból kell finanszírozni a találkozót.

Az elnökség egyhangú igen szavazattal elfogadta, hogy meghatározott témával összhangban Hegedűsné Majnár Márta és Jaszmann Gabriella készítsék elő az országos találkozó programját, határozzák meg az előadások címét és kérjék fel az előadókat, továbbá állítsák össze az esemény költségvetését és legkésőbb augusztus elején küldjék ki a programot és a jelentkezési lapot a tagságnak.

Az **ötödik napirendi pontban** dr. Bereczki Ibolya a Népi Építészeti Program és a Kubinyi Ágoston Program aktualitásait foglalta össze. A Népi Építészeti Programra azok pályázhatnak, ahol a tájház népi építészeti emlék vagy egyedi védelem alatt álló épített örökségi elem (a Miniszterelnökség által a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény 71. § (1) bekezdés d) pontja alapján vezetett központi, közhiteles műemléki hatósági nyilvántartásban egyedi műemlékként nyilvántartott örökségi elem, vagy helyi önkormányzati rendeletben 2019. december 31-ig jogerősen megállapított helyi egyedi védelem alatt álló építészeti emlék). Továbbá olyan tájház helyszín, amely a Világörökségi Várományos Helyszínek Jegyzékéről szóló 27/2015. (VI. 2.) MvM rendelet 5. számú mellékletben helyrajzi számmal is azonosított, továbbá a Magyarországi Tájházak Központi Igazgatósága adatbázisában szereplő tájház ingatlan. Kérelem csak olyan ingatlanok esetében fogadható be, amelyek az ezeknek a feltételeknek együttesen tesznek eleget.

A felhívás mellékleteként megtalálható az 534 elemből álló tájház helyszínek összesítése, amelye a Magyarországi Tájházak Központi Igazgatósága és a Teleki László Alapítvány Népi Építészeti Program szakmai adatbázisai alapján készült.

Dr. Bereczki Ibolya és Hegedűsné Majnár Márta kiegészítésként megfogalmazta, hogy a felhívás megjelenése óta eltelt időszak azt bizonyította, hogy a re-

giszter még nem teljes körű, több település jelezte, hogy a tájházuk nem szerepel a táblázatban. Ők idén nem pályázhatnak, amennyiben a következő hónapokban a Tájházigazgatóságnak megküldik a szükséges adatokat, akkor felkerülhetnek a listára és a következő évi kiírás már számukra is elérhető lesz. Az elnökség felé hangsúlyos kérés, hogy a régiójukban intenzíven ösztönözzék a tájházakat a pályázásra.

Dr. Bereczki Ibolya ismertette, hogy a Tájházigazgatóság a Népi Építészeti Programról és a Kubinyi Ágoston Programról július 1-jén közös információs napot tart a Szabadtéri Néprajzi Múzeumban, kéri, hogy a Tájházsövetség hirdesse ezt a lehetőséget minden létező kommunikációs csatornáján.

Az Egyebek napirendi pontban dr. Bereczki Ibolya a vírushelyzet utáni visszaállás lehetőségeiről beszélt. Ajánlotta a Tájházigazgatóság digitális anyagainak közreadását, terjesztését, valamint az elnökséget bátorította, hogy a régiójuk tájházait inspirálják az intenzívebb online jelenlétre.

A Tájházi Hírlevéllel kapcsolatban elhangzott, hogy az elnökségi tagok előző évi szakmai beszámolóit jelentsék a következő szám bázisát. Korompainé Mocsnik Marianna felé közvetlenül elhangzott az a kérés, hogy készítsen egy összefoglaló anyagot a Virtuális Tájházak Napja megvalósult eseményeiről.

Dr. Bereczki Ibolya elmondta azt is, hogy a kultúrstratégiai intézmények fejlesztési tervének részeként újabb fejlesztési forrás jelenhet meg tájházak számára. A stratégiai dokumentumok a határon túli tájházakkal is számolnak, a Kallós Zoltán Programnak is lesz pl. tájházi lába. Formálódóban van a Móricz Zsigmond Program is, amely a Petőfi Irodalmi Múzeum és a Szabadtéri Néprajzi Múzeum közös projektje, ebből várható forrás a tájház ügy számára.

Elnök asszony kérte annak átgondolását, hogy a járvány időszakában elmaradt regionális találkozók közül mi valósítható meg még ebben az évben, úgy, hogy ne legyenek ütközések, egymásra szervezések.

Dr. Király Katalin jelezte, hogy a magyarországi szlovák tájházvezetők 20. konferenciájának, találkozójának a tervezett időpontja október 10.

Dr. Bereczki Ibolya kérte a több elnökségi tagot is, hogy frissítsék ők is a programnaptárat, legkésőbb július közepéig jelezzék, hogy mikor és hol szeretnék a régiós alkalmaikat megvalósítani.

További napirendi pont, illetve hozzászólás hiányában dr. Bereczki Ibolya elnök megköszönte az elnökség aktív részvételét, s bezárta az elnökségi ülést és a műhelymunkát.

*Hegedűsné Majnár Márta
ügyvezető elnök*

Tartalom

Bihari Ádám – Kvellár Viktória: Tájházaink lehetőségei a Népi Építészeti Programban	3
Kvellár Viktória – Prikler Szilvia Beatrix: Nemzetiségek vendégségben	7
Urbán Anett: Közösségek fókuszban	14
Fancsalszki Noémi: Rendhagyó Szabadtéri muzeológiai és tájházi szakági képzés	20
Fancsalszki Noémi: Műtárgyvédelmi mintaprojekt a Szent Vendel Népi Domborműves Lakóházban Zsámbékon	22
Fancsalszki Noémi: A Kubinyi Ágoston Program monitoring tevékenysége 2020-ban	25
Fancsalszki Noémi: Tájházi referensi képzés a Szabadtéri Néprajzi Múzeumban	28
Kormos Rebeka: A Tájházi referensi képzés tapasztalatainak összegzése	31
Hegedűsné Majnár Márta: Jegyzőkönyv	32
Hegedűsné Majnár Márta: Jegyzőkönyv	37